

SEPA U HRVATSKOJ

Pripremite svoje poslovanje za
SEPA standarde

1. Što je SEPA?

SEPA (eng. Single Euro Payments Area) je jedinstveno područje u kojemu platitelji mogu zadavat i primati plaćanja u eurima, prema istim osnovnim uvjetima, pravima i obvezama, bez obzira na to gdje se nalaze. Tehnički standardi i pravila izvršavanja platnih transakcija u eurima su jedinstveni.

SEPA je jedinstveni platni sustav za plaćanja u EUR-ima koji obuhvaća 34 države: sve članice EU-a te Island, Lihtenštajn, Norvešku, Švicarsku, Monako i San Marino.

2. SEPA u Republici Hrvatskoj

Ulaskom u EU Hrvatska se obvezala usvajati pravila poslovanja za sve nacionalne i prekogranične transakcije u eurima, a hrvatska bankovna zajednica u suradnji s HNB-om, donijela je odluku da će se navedena pravila primjenjivati i na sve kunske transakcije, uvažavajući pri tom posebnosti, kako bi u budućnosti prelazak na euro bio što jednostavniji i brži.

3. Rokovi za uvođenje standarda SEPA-e

Kod država članica koje nemaju euro kao nacionalnu valutu krajnji rok za uvođenje standarda SEPA-e je 31. listopada 2016.

Nacionalni plan migracije je definirao rokove uvođenja:

- nacionalna plaćanja u kunama i nacionalna i prekogranična plaćanja u eurima – **6. lipnja 2016.**
- izravna terećenja u kunama – **1. veljače 2017.**

4. Utjecaj na poslovanje fizičkih osoba i poslovnih subjekata

Uvođenje SEPA standarda odrazit će se na poslovanje fizičkih osoba i poslovnih subjekata te na sve ostale sudionike platnog prometa u koje su uključene banke i FINA. SEPA pretpostavlja promjene datoteke naloga za plaćanje u elektronskom obliku, novi oblik elektronskih izvoda, promjenu postupanja kod opoziva i povrata naloga te uvođenje novog načina provođenja izravnih terećenja u kunama.

Pregled promjena koje donosi uvođenje SEPA standarda

Danas	od 06.06.2016.	Vrsta promjene
Format elektroničke datoteke zbrojnog naloga	Elektronička datoteka u XML formatu – pain 001	Mijenja se
Format elektroničke datoteke za isplatu plaća – postojeći zbrojni nalog	Elektronička datoteka u XML formatu – pain 001	
Format elektroničke datoteke za isplatu plaća s ukupnim terećenjem računa – postojeći zbrojni nalog	Batch booking – za primanja	
Nema formata	Batch booking – za ostala plaćanja	Uvodi se nova usluga
Postojeći elektronički izvadak	Novi XML format elektroničkog izvodka – camt 053	Uvodi se dodatni format

5. Pojmovnik

BBAN – identifikacijski broj računa za plaćanje kojim se jednoznačno utvrđuje individualni račun za plaćanje kod pružatelja platnih usluga u nekoj državi članici i koji se može koristiti samo za nacionalne platne transakcije, a taj se isti račun za plaćanje za prekogranične platne transakcije utvrđuje pomoću IBAN-a

BIC – poslovni identifikacijski kod kojim se nedvosmisleno utvrđuje pružatelj platnih usluga, a čije elemente određuje Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO).

IBAN – međunarodni identifikacijski broj računa za plaćanje kojim se jednoznačno utvrđuje individualni račun za plaćanje u nekoj državi članici, a čije elemente određuje Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO). Sastavljen je od najviše 34 alfanumerička znaka koji precizno identificiraju državu, banku te klijentov račun u banci. Hrvatski IBAN se sastoji uvijek od 21 znaka. Takvo određenje računa omogućuje automatsko procesuiranje i obradu naloga do računa korisnika.

Izravno terećenje (engl. Direct debit – SDD) – nacionalna ili prekogranična platna usluga za terećenje platiteljeva računa za plaćanje, kada platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na osnovi suglasnosti platitelja.

Korisnik platnih usluga – fizička ili pravna osoba koja se koristi platnom uslugom u svojstvu platitelja ili primatelja plaćanja.

Kreditni transfer (engl. Credit transfer – SCT) – nacionalna ili prekogranična platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju ili niz platnih transakcija na teret platiteljeva računa za plaćanje od strane pružatelja platnih usluga kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje, na osnovi instrukcije koju daje platitelj.

Međunarodna platna transakcija – platna transakcija u čijem obavljanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga, od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u Republici Hrvatskoj, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države.

Nacionalna platna transakcija – je platna transakcija u čijem obavljanju sudjeluju platiteljev pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u Republici Hrvatskoj.

Nalog za plaćanje – instrukcija koju platitelj ili primatelj plaćanja podnosi svojem pružatelju platnih usluga, a kojom se traži obavljanje platne transakcije.

Naplata – dio transakcije izravnog terećenja koji započinje njezinim iniciranjem od strane primatelja plaćanja sve do njezina završetka u obliku uobičajenog terećenja platiteljeva računa za plaćanje.

Okvirni ugovor – ugovor o platnim uslugama kojim se uređuje buduće obavljanje platnih transakcija, a koji može sadržavati obvezu i uvjete otvaranja i vođenja računa za plaćanje.

Ovlaštenje (engl. mandate) – izražavanje suglasnosti i davanje odobrenja koje platitelj daje primatelju plaćanja i (izravno, ili neizravno preko primatelja plaćanja) platiteljevu pružatelju platnih usluga, da bi se primatelju plaćanja omogućilo iniciranje naplate za terećenje platiteljeva naznačenog računa za plaćanje te da bi se omogućilo da platiteljev pružatelj platnih usluga postupi prema takvim instrukcijama.

Platna transakcija – polaganje, podizanje ili prijenos novčanih sredstava koje je inicirao platitelj ili primatelj plaćanja, bez obzira na to kakve su obveze iz odnosa između platitelja i primatelja plaćanja.

Platitelj – fizička ili pravna osoba koja ima račun za plaćanje i koja da suglasnost za obavljanje naloga za plaćanje s tog računa ili, ako platiteljev račun za plaćanje ne postoji, fizička ili pravna osoba koja daje nalog za plaćanje u korist računa za plaćanje primatelja plaćanja.

Platna shema – jedinstveni skup pravila, praksi, standarda i/ili provedbenih smjernica, dogovorena između pružatelja platnih usluga za obavljanje platnih transakcija u Uniji i u državama članicama, koji je odvojen od bilo kakve infrastrukture ili platnog sustava koja/koji podupire njegovu primjenu.

Platni sustav – sustav za prijenos novčanih sredstava s formalnim i standardiziranim postupcima i zajedničkim pravilima za obradu, obračun ili namiru platnih transakcija.

Potrošač – fizička osoba koja u ugovorima o platnim uslugama djeluje izvan područja trgovačke, poslovne ili profesionalne djelatnosti.

Prekogranična platna transakcija – platna transakcija u čijem obavljanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u Republici Hrvatskoj, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima druge države članice.

Primatelj plaćanja – fizička ili pravna osoba koja ima račun za plaćanje i za koju su namijenjena novčana sredstva koja su predmet platne transakcije.

Račun za plaćanje – račun koji glasi na jednoga ili više korisnika platnih usluga, a koristi se za obavljanje platnih transakcija.

R-transakcija – platna transakcija koju pružatelj platnih usluga ne može propisno obaviti, ili koja ima za posljedicu iznimnu obradu, između ostaloga, zbog nedostatka novčanih sredstava, opoziva, pogrešnog iznosa ili pogrešnog datuma, nedostatka ovlaštenja ili pogrešnog, odnosno zatvorenog računa.

SEPA (engl. Single Euro Payment Area) – područje u kojemu platitelji mogu zadavati i primiti plaćanja u eurima, po istim osnovnim uvjetima, pravima i obvezama, bez obzira na to gdje se nalaze.

6. SEPA platni instrumenti

SEPA kreditni transfer (SCT) je nalog za plaćanje za nacionalna ili prekogranična platna usluga kojom pružatelj platnih usluga prenosi sredstva s računa platitelja na račun primatelja plaćanja temeljem instrukcije platitelja.

SEPA izravno terećenje (SDD) je prijenos sredstava s transakcijskog računa platitelja na račun primatelja, a koje inicira primatelj plaćanja preko svoje banke na osnovu suglasnosti platitelja. Primjerice kad platitelj građanin da suglasnost da se njegov račun mjesečno tereti za obračunati iznos električne energije tvrtki koja mu pruža ovu uslugu.

7. SEPA XML format

Današnji format elektroničke datoteke (zbrojnog naloga) u SEPA shemi mijenja se i postaje ISO 20022 XML poruka. XML standard formiranja poruke se temelji na ISO 20022 standardu i tehničke validacije se provode putem XSD sheme.

XSD sheme dostupne su na linku <http://www.sepa.hr/upute-za-korisnike/shema-za-sepa-kreditni-transfer/>

8. SEPA kreditni transfer

SEPA kreditni transfer je platni nalog:

- u eurima između zemalja sudionica SEPA platnog sustava
- nalog koji na strani platitelja i na strani primatelja sadrži transakcijski račun u IBAN formatu
- u kojem platitelj i primatelj svako svojem pružatelju usluga plaćaju naknadu – opcija SHA
- kod kojeg je maksimalno vrijeme izvršenja jedan radni dan
- u skladu s ISO 20022 XML formatom

Kreditni transfer u HRK po SEPA pravilima

- valuta plaćanja HRK
- primjena modela i poziva na broj platitelja i primatelja

Ostali non-SEPA kreditni transferi

- nacionalni platni nalozi u svim valutama, osim u HRK i EUR
- nacionalni platni nalozi u HRK i EUR ako ne udovoljavaju SEPA kriterijima
- prekogranični platni nalozi u EUR ako ne udovoljavaju SEPA kriterijima
- prekogranični nalozi u valutama različitim od EUR
- međunarodni nalozi za plaćanje u svim valutama uključujući EUR i HRK

9. HRK SCT shema

HRK SCT shema je skup pravila, praksi, standarda i provedbenih smjernica dogovorenih unutar bankovne zajednice u Republici Hrvatskoj za izvršavanje kreditnih transfera u kunama koji je odvojen od bilo kakve infrastrukture ili platnog sustava koji podupire njegovu primjenu. Uspostavom HRK SCT sheme bankovna zajednica u Republici Hrvatskoj pružat će usluge kreditnih transfera u kunama po istim poslovnim pravilima, operativnim procedurama i tehničkim standardima po kojima se izvršavaju SEPA kreditni transferi u eurima. Dokumentacija potrebna za implementaciju SCT sheme na linku

<http://www.sepa.hr/upute-za-korisnike/shema-za-sepa-kreditni-transfer/>.

10. Proces učitavanja naloga putem e-kaba Internet bankarstva

Banka omogućava učitavanje svih navedenih formata putem Internet bankarstva u datoteci pain 001. Datoteka pain 001 može sadržavati više grupa naloga.

U jednoj datoteci mogu biti različite grupe naloga:

- nacionalna plaćanja u kunama
- nacionalna plaćanja u EUR
- prekogranična plaćanja u kunama
- prekogranična plaćanja u EUR
- međunarodna plaćanja u kunama
- međunarodna plaćanja u nekoj od stranih valuta
- nalozi isplate osobnih primanja

Tijekom učitavanja datoteke pain.001 kontrolira se ispravnost podataka. U slučaju greške Banka formira pain 002 s navedenim greškama za zaprimljene datoteke pain 001. Banka formira pain 002 isključivo za greške u primljenom pain 001.

Pravila za formiranje pain 002 nalaze se na linku

<http://www.sepa.hr/upute-za-korisnike/shema-za-sepa-kreditni-transfer/>

11. Konverter zbrojnog naloga u pain.001 novo

Na linku <http://www.sepa.hr/upute-za-korisnike/shema-za-sepa-kreditni-transfer/> je objavljena je aplikacija za konvertiranje zbrojnog naloga (ZN) u pain.001. Aplikaciju je izradila Financijska agencija na temelju zahtjeva bankovne zajednice u svrhu pomoći migracije na SEPA tehnički standard zadavanja naloga za plaćanje u datoteci tj. poruku pain.001. Korištenje aplikacije je besplatno do 1.6.2018. godine. Nakon tog roka, korištenje aplikacije će se naplaćivati.

Korištenjem aplikacije konvertera klijent preuzima odgovornost za sve podatke u nalogu.

12. Isplate osobnih primanja

Implementacijom SEPA-e dosadašnji format datoteke za isplatu plaća (zbrojni nalog - vrsta naloga u datoteci 4: plaće, ostala redovna i povremena primanja) klijenti će moći zamijeniti XML datotekom pain.001 pri čemu je račun terećenja u banci kojoj se dostavlja pain 001. Banka prosljeđuje naloge u korist računa drugih banaka u kliring koji ih dalje prosljeđuje u banke primatelja plaćanja u kojima zaposlenici imaju otvoren račun.

U xml datoteci pain 001 kod isplate osobnih primanja preporuča se formirati posebnu grupu naloga koja će sadržavati samo naloge isplate osobnih primanja uz korištenje nekih specifičnosti:

- u polju Kategorija namjene popunjena vrijednost SALA
- u polju Šifra namjene popunjena vrijednost SALA
- u polju 2.147 <AddtlRmtInf> popunjava se podatak o šifri vrste osobnog primanja iz šifarnika vrste osobnih primanja – prva tri polja u opisu plaćanja
- u polju 2.116 <Id> IBAN primatelja je transakcijski račun fizičke osobe, drugi dio IBAN-a započinje sa 31, 32 ili 35

Ukoliko neka od specifičnosti nije navedena nalog neće biti prepoznat kao plaća već se tretirati kao običan nalog.

Banka osigurava isplatitelju osobnih primanja tajnost osobnih primanja pojedinog zaposlenika ukoliko se koristi opcija batch booking.

13. Batch booking

Batch booking predstavlja posebnu funkcionalnost u XML datoteci kod koje se terećenja računa platitelja provodi u jednom iznosu a primatelji odobravaju u pojedinačnom iznosu. Za korištenje te opcije kreira se posebna grupa naloga s oznakom u polju 2.3. „BtchBookg“ kako bi transakcije bile prepoznate kao Batch booking nalozi. Funkcionalnost se označava potpunom s oznakom „TRUE“. Ukoliko nema ove oznake nalozi će se obraditi kao redovni nalozi.

Ove naloge moguće je zadati putem e-kaba Internet bankarstva i podnošenjem elektronskog medija neposredno u poslovnu mrežu Banke. Banka omogućuje Batch booking naloge za:

- nacionalna plaćanja u kunama
- naloge isplate osobnih primanja

Da bi grupa naloga s opcijom Batch bookin bila provedena moraju se ispuniti sljedeći uvjeti:

- svi nalozi u grupi moraju biti ispravni
- svi nalozi moraju biti u istoj valuti
- svi nalozi moraju imati isti datum izvršenja

Ukoliko grupa sadržava bilo koju grešku cijela grupa naloga se neće izvršiti.

14. SEPA izvješćivanje

Uvođenjem SEPA standarda uvodi se novi tip izvoda za klijente poslovne subjekte – camt 053.001.02. Novi format izvotka je u XML formatu i pruža veći skupo podataka o pojedinoj transakciji. Izvadak po računu kreira se i dostavlja klijentu prema ugovorenoj dinamici i na ugovoreni način na e-mail adresu za dostavu ili putem Internet bankarstva.

15. Priprema za SEPA promjene od 06.06.2016.

Priprema i aktivnosti kod klijenata

- uključivanje informatičke podrške za svoj poslovni sustav
- prilagođavanje poslovnih sustava XML formatu
- prilagođavanje sustava prijemu izvodaka u XML formatu
- prilagođavanje sustava primanju poruka o pogrešno zadanim nalogima
- automatizacija kodova raspoznavanja grešaka
- automatizacija poslovnih procesa
- testiranje procesa: slanje XML datoteke na provjeru

16. Prednosti koje vam donosi SEPA

- uklanjanje tehničkih, pravnih i tržišnih barijera za plaćanja u EUR prema članicama EU-a te Islandu, Lihtenštajnu, Norveškoj, Švicarskoj, Monaku i San Marinu,
- SEPA omogućava da sva EURO plaćanja budu izvršena po istim pravima unutar cijele SEPA zajednice,
- SEPA pain.001 poruke se koriste za SVA plaćanja u kunama, eurima i ostalim valutama koje zadajete elektroničkim putem ili podnosite na šalteru u obliku datoteke,
- korištenje prihvaćenih standarda i podataka olakšava iniciranje, izvršenje i usklađenje plaćanja na bazi neprekinute obrade (engl. STP – Straight Through Processing),
- odbijene poruke i povrati obrađuju se na predvidiv način koji može biti automatiziran,
- platna shema donosi „end-to-end“ prijenos informacija o plaćanju korisnika na strukturirani način,
- podržana su pojedinačna i skupna plaćanja (Batch Booking – terećenje računa platitelja u jednom, zbirnom iznosu i odobrenja računa primatelja u pojedinačnim iznosima),
- poslovni subjekti imaju mogućnost primanja izvoda s više podataka koji mogu biti značajni za poslovanje,
- poslovni subjekti imaju mogućnost uvođenja jedinstvenih i suvremenih standarda u svoje interne sustave (ISO XML 20022),
- umjesto postojeće tekstualne datoteke zbrojnog naloga za elektronička plaćanja, sve banke će zaprimati SEPA kreditne transfere - XML poruke pain.001.

Za više informacija o SEPA-i možete se obratiti Sektoru platnog prometa na broj telefona 047 417 366 ili e-mail: sepa@kaba.hr

Detaljno upoznajte izmjene koje donosi SEPA sustav platnog prometa, sheme, nova pravila platnog prometa pristupom na link: <http://www.sepa.hr>

Karlovac, ožujak 2016.